

YMPÄRISTÖMINISTERIÖLLE

LAUSUNTO

Suomen luonnonsuojeluliitto
Itälahdenkatu 22 b A
00210 Helsinki
040 671 9555
pasi.kallio@sll.fi

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry
Kansankatu 8
96100 Rovaniemi
puh. 040 823 2443
lappi@sll.fi

Viite: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö koskien Suomen osallistumista kaivostoimintaa koskevan hankkeen YVA-menettelyyn Kaunisvaarassa Pajalan kunnassa Ruotsissa.

Suomen luonnonsuojeluliiton ja Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piirin yhteisenä kannanottona kiitämme lausuntopyynnöstä ja toteamme asiasta seuraavaa.

Lausuntopyynnön sisältö

Kaunis Iron AB harjoittaa kaivostoimintaa Tapulin avolouhoksessa ja Kaunisvaaran rikastamossa. Kaunis Iron AB aikoo hakea uutta lupaa kaivostoiminnan jatkamiselle ja laajentamiselle sekä lupaa olemassa olevien rikastushiekka— ja selkeytysaltaiden muutoksille. Hankkeella saattaa olla haitallisia rajat ylittäviä vaikutuksia Muonionjoen ja Tornionjoen vesistöissä. Suomen viranomaisilla, asukkailla ja yhteisöillä on mahdollisuus antaa lausuntoja ja esittää mielipiteensä siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeen YVA-menettelyyn ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää. Ruotsin ympäristöviranomainen pyytää erittelemään lausunnossa mahdollisuuksien mukaan sen, *miltä osin lausunto koskee kaivostoimintaa Kaunisvaarassa ja/tai Kaunisvaaran hiekka- ja selkeytysaltaita*. Mielipiteet ja lausunnot on pyydetty kirjallisesti ympäristöministeriöön 1.3.2019 mennessä.

Ruotsin ympäristöviranomainen mainitsee myös kirjeessään, että samanaikaisesti uuden ympäristölupaprosessin kanssa on Umeåssa maa- ja vesioikeustuomioistuimessa (mark- och miljödomstolen, MMD) käynnissä asian käsittely koskien Tapulin kaivoksen ympäristöluvan osittaista peruuttamista. Asia liittyy nykyiseen mahdollisesti puutteelliseen ympäristölupaan, vesien sekä

kosteikkoalueiden likaantumiseen liittyviin riskeihin sekä kuljetuksista aiheutuvaan pölyyn. Tältä osin toteamme, että toimitamme asiaan liittyvän kannanottomme erikseen.

Pitäisikö Suomen osallistua hankkeen YVA-menettelyyn ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää?

Katsomme, että Suomen valtion tulee osallistua hankkeen YVA-menettelyyn, koska siitä aiheutuu todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia myös Suomeen. Hanke muodostaa erityisen merkittävän uhan Tornion-Muonionjoen vedenlaadun heikentymiselle ja vaelluskalakantojen säilymiselle. YVA-selvityksen aikana on arvioitava hankkeiden yhteisvaikutus koska rajajoki ei kestä kahta kaivosta.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä sekä Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) artiklan 6 (3) edellyttämään Natura 2000-alueen yhteisvaikutusten arviointiin, jota toistaiseksi ei ole tehty asianmukaisesti kummassakaan hankkeeseen. Samoin asiassa on jatkossa huomioitava Euroopan unionin vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) vaatimukset huomattavasti tehtyä laajemmin.

Seuraavaksi esitämme tarkempia näkemyksiämme hankkeen aiheuttamista vaikutuksista, niiden laajuudesta sekä erityisesti yhteisvaikutuksista Suomessa vireillä olevan ja samaan vesistöön vaikutuksiltaan kohdistuvan Hannukaisen kaivoshankkeen kanssa.

Taustaa

Kaunisvaara

Malminlouhinta voimassa olevan luvan perusteella on 20 miljoonaa tonnia vuodessa. Rikastetuotanto puolestaan aluksi 2 miljoonaa tonnia. Kaunis Iron AB hakee uutta lupaa 6 miljoonaan tonniin vuodessa. Tuotanto siis kolminkertaistuisi. Suunniteltu toiminta käsittää myös sellaisen sulfidipitoisen malmin rikastusta, jonka rikkipitoisuus on suurempi, ja sitä varten rikastamo täydennetään vaahdotuslaitteistolla.

Jätevesien käsittely perustuu selkeytysaltaisiin, joiden pinta-ala on käsityksemme mukaan aivan liian pieni jätevesien määrään verrattuna. Selkeytysaltaista johtaa suora putki Muonionjokeen. Muonionjoesta otetaan myös pumppaamon kautta vettä prosesseihin. Suunniteltu toiminta sisältää toisen rinnakkaisen purkuputken rakentamisen Muonionjokeen, rikastushiekka-, prosessivesi- ja selkeytysaltaiden laajennukset. Lisäksi nykyistä selkeytysaltaasta tulevan ylijäämaveden pumppausasemaa täydennetään lisäpumpuilla, joilla lisätään purkukapasiteettia Muonionjokeen lumen sulamiskausina.

Konkurssiin menneen kaivoksen aikana jätevesiä päästettiin Muonionjokeen myös talvella alivedenaikaan vastoin yhtiön ilmoitusta. Selkeytysaltaiden patorakenteet on tehty vastoin ympäristöluvan ehtoja, joten ne muodostavat lisäriskin päästöille Muonionjokeen. Ympäristöluvassa ei vesistö päästöjen osalta ole lupaehtoja kiintoainekuormitusta (samentumaa) lukuun ottamatta, joka on 20 mg/l. Kaivoksen uudelleen avaamisen jälkeen on pohjavesien tilanne heikentynyt ja lähialueen kaivot ovat käyttökielossa. Läheiset pienvesistöt ja kosteikkoalueet ovat rehevöityneet (räjäytystoiminta (typpi), kiintoaineet). Asiassa merkityksellistä on, että Ruotsin viranomaisten mukaan vanha lupa on puutteellinen ja prosessi sen kumoamiseksi on vireillä Uumajan maa—ja

vesioikeustuomioistuimessa. Tämä osoittaa, että Kaunisvaaran kaivos on ainakin toistaiseksi ympäristöllisesti kestävässä tilassa.

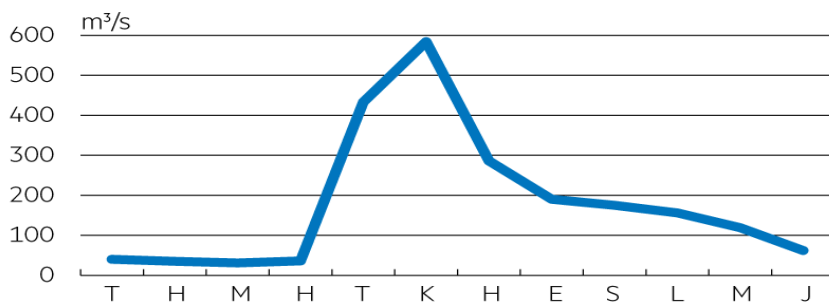
Muonionjoki

Nykyisen ja suunnitellun avolouhoksen ja rikastamon sekä asianomaisten vesien ja louhintajätteen käsittelylaitosten toiminta-alueet sijaitsevat Kaunisjoen valuma-alueella. Joki on Muonionjoen sivujoki ja Muonionjoki on puolestaan Tornionjoen suurin sivujoki. Vesistö, johon toiminnot ensisijaisesti vaikuttavat tuotantovaiheessa, on Muonionjoki. Ensisijaisesti vaikuttava tekijä on toiminnan ajoittaiset ylivuotopäästöt kausina, jolloin vesienkäsittelyjärjestelmässä on liikaa vettä, mutta myös vedenotto joesta kausina, kun järjestelmässä ei ole riittävästi vettä.

Lupahakemuksen mukaan toimintojen päätyttyä ja kaivosalueen jälkihoidon jälkeen ylivuoto Muonionjokeen lakkaa. Mahdolliset vaikutukset pintavesistöihin tulevat tällöin pääasiassa koostumaan hajakuormituksesta, jonka aiheuttaa jälkihoidetulta alueelta valuva pohjavesi. Tämä hajakuormitus koskee Kaunisjoen, Aareajoen ja Patojoen sekä Kaunisjärven vesistöjä. Kaikki mainitut vesistöt kuuluvat Tornionjoen ja Kalixjoen vesistöjen Natura 2000 -alueeseen.

Muonionjoki on Natura 2000 -direktiivillä suojeltu joki, yksi viimeisistä rakentamisesta vapaina säilyneistä Perämeren alueen joista ja arvokkain vaelluskalajoki. Luontodirektiivin luontotyyppinä on Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit ja suojelukohteena luontodirektiivin liitteen II lajit, kuten saukko ja muuta lajistoa kuten harjus, merilohi, meritaimen, nahkiainen, siika, kelluskeiholehti ja vesisara. Pääasiallisena toteutuskeinona on Ruotsin ja Suomen välinen rajajokisopimus, vesilainsäädännökset ja koskiensuojelulaki.

KUUKAUSITTAINEN KESKIVIRTAAMA ÄKÄSJOKISUUN ALAPUOLELLA MUONIONJOESSA

Lähde: Pöyry Finland Oy

Virtaama vaikuttaa jätevesien sekoittumiseen. Muonionjoen virtaamassa on kuusinkertainen ero eri vuodenaikojen välillä. Lapin Ely-keskus kirjoittaa Hannukainen Miningin ympäristölupahakemuksesta antamassaan lausunnossa: ”Mikäli alivirtaama-tilanteessa jouduttaisiin juoksuttamaan poikkeuksellisesti vesiä putken maksimivirtaamalla, se olisi noin 10 %:n lisäys Muonionjoen virtaamaan. Tätä voidaan pitää erittäin suurena virtaama-lisäyksenä.”

Vaikutukset Muonionjokeen

Hankkeella on suoria vaikutuksia Tornio-Muonionjoen virtaamaan ja vedenlaatuun. Suoraan purkupuutken sekä pohja- ja pintavesien kautta jokeen tulee kiintoaineita, ravinteita ja haitta-aineita.

Vesianalyyseissä on kohonneita metallipitoisuuksia purkuputken alapuolisilla alueilla (s.33-35). On virheellistä väittää ettei niillä ole vaikutusta. Monet metallit ovat hyvin pieninäkin pitoisuuksina haitallisia kaloille: Metallin 96 h LC50-arvo, mg/l Kadmium (Cd) 0,007 – 23 Kromi (Cr) 11,2 – 12,0 Kupari (Cu) 0,06 – 1,27 Lyijy (Pb) 1,17 – 542 Nikkeli (Ni) 25 – 32,2 Sinkki (Zn) 0,55 – 4,6. Esimerkiksi kadmiumin osalta vesinäytteen pitoisuus 1.1.2017 ylittää rajan 3 µg/l, jossa se voi aiheuttaa kaloilla ionisäätelyn häiriöitä, käyttäytymismuutoksia, kudosaaurioita munuaisissa, suolessa ja kiduksissa, sekä johtaa epämuodostumiin kuoriutuneissa poikasissa epämuodostumia ja jälkeläisten pienentyneeseen painoon.

Erityisesti vähäisen veden aikana kaivosveden osuus jokivedestä voi olla erittäin merkittävä. On myös huomattava, että vesinäytteitä on otettu erittäin harvoin ja niitä tulisi ottaa huomattavasti tiheämpään, jotta oikea kuva kaivosvesien pitoisuuksista ja niiden ns. laimenemisesta Muoniojoessa tulisi esiin. Lisäksi pidempiaikainen kuormitus kumuloi vaikutuksia. Kalakuolemat on helppo havaita, sen sijaan kalojen varhaisten kehitysvaiheiden tuhoutumista on lisäksi usein lähes mahdotonta havaita – paitsi epäsuorasti vuosiluokkien puuttumisena populaatiosta.

Ks. http://www.vesiyhdistys.fi/pdf/Haitallisten%20aineiden_vaikutuksista_kaloihin_Vuorinen.pdf

Pidämme virheellisenä hakemuksessa olevaa tietoa, että toiminnan laajenemisella ja tuotannon kolminkertaistamisella ei olisi merkittävää vaikutusta Muoniojokeen. Kaivoksen laajenemisen myötä rikastamossa käsitellään nykyistä rikkipitoisempia haitta-aineita. Rikki reagoi ilman ja veden kanssa muodostaen rikkihappoa. Happo liuottaa mineraalien raskasmetalleja ja laskee vesistön pH:ta. Rikistä johtuva hapan kaivosvuoto on kaivoksien yksi suurimpia ongelmia. YVA-prosessin aikana on kiinnitettävä huomioita rikkipitoisten sivukivialueiden ja allasalueiden rakenteisiin sekä happamien sulfaattien vesistöön johdettavaan määrään. Huomioita tulee kiinnittää lisäksi rikastamon vaahdotuslaitteissa käytettävien kemikaalien määrään ja laatuun sekä näiden myrkyllisten aineiden käsittelyyn. Lisäksi tulee huomioida maa- ja kallioperän uraanipitoisuus, josta ei tässä lupahakemuksen yhteydessä ollut muuta tietoa kuin kohonneet uraanipitoisuudet vesinäytteissä. Uraani on ekologisesti haitallista jopa 1000-kertaa ihmisen säteilyrajaa pienempänä pitoisuutena. EU SCHER tiedekomission raportin mukaan uraanin PNEC arvo luonnonvedessä (aquatic environment) on 0.1-1.0 mikrog/L. ks. sivu 7

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/scientific_committees/environmental_risks/docs/scher_o_123.pdf

Vesinäytteissä maksimiarvo on moninkertainen PNEC arvoon nähden. Myös arseenin on todettu olevan hyvin pienissäkin pitoisuuksissa myrkyllistä erälle vesieliöille. Siksi erityisesti arvokkaat pienvedet ja vesieliöstö kokonaisuudessaan on otettava huomioon, kun arvioidaan arseenin ympäristövaikutuksia.

http://projects.gtk.fi/ASROCKS/ohjeistus/vaikutukset/Arseenin_haitallisuus_eliolle/

Kaivostoiminnasta aiheutuva vaikutus on lupahakemuksen mukaan suurin laajentamisvaiheen rakennustöiden aikana, jolloin ylivuotovesien metalli- ja ravinnepitoisuudet sekä muun muassa kiinteän aineen pitoisuudet voivat väliaikaisesti nousta. Mutta tämänkin jälkeen poikkeustilanteissa, ylivuototilanteissa tai esimerkiksi patojen vuotamisen myötä, voi rajajokeen tulla suuria määriä kiintoaineita, ravinteita ja vesieliöstölle haitallisia metalleja ja muita aineita. Kumulatiiviset vaikutukset voivat olla erittäin merkittäviä.

Hankkeen YVA-selvityksen aikana on tarpeen arvioida ilmastonmuutoksen vaikutukset. Ilmastonmuutos aiheuttaa pohjoisilla alueilla lisääntyvää sadantaa ja ääri-ilmiöiden kuten kovien rankkasateiden yleistymistä sekä lisääntyviä vesisateita talvi- ja routakautena, jotka lisäävät

pintavalumia kaivos- ja sivukivialueilla. Vuoden sisäiset ja vuosien väliset erot Muonionjoen virtaamassa vaihtelevat vuodesta toiseen ja siksi ei arvioissa voida käyttää keskivirtaamia tai edes keskialivirtaamia. Jokieliöstölle kriittisimmät ajankohdat ovat todellisen pienimpien alivirtaamien aikaan, jolloin jätevesikuormituksen osuus joen luontaisesta virtaamasta voi nousta todella merkittävälle tasolle. Torniojoella esiintyy säännöllisesti myös ns. tunturitulva kesäkuussa, joka tulee huomioida vesitaseessa. Lisäksi suunnitellut rakenteet kuten patoaltaat ja purkupuutki tulee mitoittaa koskien 500 vuoden suurinta tulvaennustetta. Erityisesti on kiinnitettävä huomioita toiminnan päättymisen jälkeisiin toimenpiteisiin mm. laajojen sivukivialueiden ja allasalueiden vuotojen ehkäisemiseksi. Suunnitellut toimet ja käynnissä oleva kaivostoiminta vaikuttaa alueen luontotyyppin ja lajiston säilymisen edellytyksiin myös hyvin pitkällä aikavälillä. Kyse on sadoista ellei tuhansista vuosista.

Kaivostoiminnan riskien hallinta, vesien hallinta ja varastointi sekä vesien johtaminen eri vaiheissa ja poikkeustilanteissa ovat keskeisiä kysymyksiä lupaprosessissa. Näiden kysymysten ratkaisut vaikuttavat keskeisesti siihen kuinka paljon kaivostoiminta kuormittaa Natura asetuksella, koskiensuojelulla ja Rajasopimuksella suojeltua yhteistä väylää. Vesiputedirektiivin nojalla Muonio-Torniojoen vedenlaadun ja ekologisen tilan heikentäminen ei ole sallittu.

Vaikutukset vaelluskalakantoihin

Tornionjoen lohikanta on kuluvan vuosituhannen alussa selviytymässä sukupuuton partaalta ja arvioidaan nykyisin merkittävimäksi Itämeren lohikalakannoista. Merikalastuksen vähenemisen myötä kudulle on selviytynyt enemmän lohta, mikä on johtanut poikastuotannon voimakkaaseen kasvuun. Myös kudulle nousevien lohien keski-ikä ja -koko ovat kasvaneet ja useampaan kertaan kudulla käyvien lohien osuus on kasvanut. Tornionjoen elpynyt lohikanta tuottaa Luonnonvarakeskuksen seurannan mukaan vuosittain 50 000–80 000 lohen saaliin, joista pääosa yhä kalastetaan Itämerellä ja joesta kalastetaan 10 000–20 000 yksilöä. Kudulle selviytyy vuosittain 50 000–100 000 lohta. Tornionjoen lohien perinnöllinen monimuotoisuus on Itämeren lohikannoista korkein. Torniojoen lohien määrää on kuitenkin viime vuosina pienentäneet lohikuolemat ja kannan tasoon vaikuttaa merkittävästi myös pyynti meri- ja jokialueilla. Lue lisää https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2018/03/Biologiskt-underlag-Tornealven-2018_suomeksi.pdf.

YVA:ssa tulisi tehdä huolellinen vaikutusten arviointi koskien kaivosvesien vaikutuksia Muonio-Torniojoen arvokalakantoihin. Kiintoaines saattaa haitata kalojen elämää ja lisääntymistä mm. veden sameuden ja sedimentoitumisen takia. Kiintoaineksen on havaittu lisäävän lohikalalojen poikasten ja mädin kuolleisuutta monen eri mekanismin kautta sekä haittaavan ravinnon hankkimista ja heikentävän selviytymiskykyä (Bash ym. 2001 - kirjallisuuskatsaus). Lohikalalojen on havaittu välttävän kaivosvesillä kuormittuneita alueita, jolloin kutuvaelluksella olevat kalat kääntyivät takaisin alavirtaan ja seurauksena oli merkittäviä muutoksia kutuvaelluksessa ja lisäksi poikastuotto pieneni merkittävästi (Sanders and Sprague, 1967). Talvivaaran kaivoksen ylivuotojen seurauksena raportoitiin kalakuolemia ja alapuolisten vesistöjen ekosysteemi on romahtanut <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/kestava-kehitys/talvivaaran-kaivos-on-romahduttanut-lahijarvien-ekologian> . Pienetkin kuormittavat metallipitoisuudet vesissä voivat aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia kalojen hyvinvointiin, kasvuun ja lisääntymiseen.

Hetkellisen kuormituksen havaitseminen eliöstön seurannassa on sattumanvaraista. Kalasto ja pohjaeläimet voivat selvitä lyhytaikaisista kuormituspiikeistä esimerkiksi uimalla pois tai kaivautumalla pohjaan. Selviytyminen on kuitenkin laji- ja tapauskohtaista ja kuormituspiikit

aiheuttanevat muutoksia lajistossa pitkällä aikavälillä riippuen mm. lajien hapentarpeesta ja stressinsietokyvystä. Kutustressi ja elinympäristön muutokset kuten kohonnut haitta-ainepitoisuus vedessä sekä muutokset lämpötilassa vaikuttavat kalojen lisääntymiseen ja hyvinvointiin. Kalojen kohonnut stressitaso heikentää kalojen immuniteettia ja altistaa kalojen sairastumista vesihomeeseen, joka altistaa ihovaurioihin sekä sen seurauksena kalat altistuvat virus- ja bakteeritaudeille.

Paikallinen taimen ja merivaelluksen tekevä taimen esiintyvät koko Tornionjoen vesistössä, pääuomassa ja useassa sivujoessa. Tornionjoen meritaimenkanta on yksi yhdeksästä Suomessa esiintyvistä luontaisista meritaimenkannoista. Se on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi ja rauhoitettu Tornio-Muonionjoella. Hakemuksen mukaan Kaunisvaaran kaivosalueella olevissa sivujoissa ei ole merkittäviä vaelluskalojen kutualueita. Kuitenkin kaivosalueen läheiset Suomen puoleiset sivujoet kuten esimerkiksi Valkeajoki, Äkäsjoki ja Pakajoki ovat meritaimenen keskeisiä lisääntymis- ja poikastuotantoalueita. Tornionjoen meritaimenen osalta kaikki saatavilla oleva tieto osoittaa, että kannan tila on edelleen hyvin heikko. Joen vaellussiian osalta on puolestaan nähtävissä selkeitä merkkejä pitkäaikaisesta kannan heikkenemisestä. Kaikki toimenpiteet lohen, meritaimen- ja siikakantojen vahvistamiseksi ovat siksi tärkeitä. Kaivosvesien johtaminen näiden uhanalaisten tai äärimmäisen uhanalaisten vaelluskalojen elinalueille, vaellusreiteille ja lisääntymisalueille ei ole näiden kalakantojen vahvistamista.

Kaivosjätevesien lasku-uomaksi suunniteltu Tornion-Muonionjoki on Naturassa osoitettu nimenomaisesti yhteisölle tärkeänä alueena (SCI). Jokilaakson väestölle joen tärkein yhteisöllinen merkitys on lohenkalastuksessa. Lohenkalastuksen lisäksi Tornionjokeen aikaisin saapuva vaellussiika on tärkeä joen perinteiselle lippokalastukselle. Kalastusmatkailu on niin Suomen kuin Ruotsin puolella merkittävä alueen työllistäjä. Ruralia instituutin arvion mukaan v.2017 Tornionjoen alueen kalastusmatkailu toi aluetaloudellista hyötyä 10,8 miljoonaa euroa. YVA-selvityksen yhteydessä tulee arvioida myös Suomen osalta kaivoshankkeen aiheuttamat sosioekonomiset menetykset. Näiden menetysten korvaamiseksi eivät riitä korkeatkaan kalataloudelliset maksut, koska raha ei tuo takaisin menetettyjä yhteisöllisiä perinteitä, eikä korvaa menetettyjä saaliita ja geneettisesti ainutlaatuisia vaelluskalakantoja.

Pölyn kulkeutuminen

Suomi sijaitsee Kaunisvaarasta vallitseviin tuuliin nähden tuulten alapuolisella alueella. Koska kaivosalue sivukivialueineen sijaitsee lähimmillään alle 10 km etäisyydellä rajajoesta, on todennäköistä, että kaivosalueelta ulottuu pölyä myös Suomen puolelle. Kevitsan kaivoksen alueella on havaittu porojen karttavan kaivosaluetta yli 10 km säteellä johtuen ravintokasveille kertyneestä kaivospölystä. Lisäksi vesiin voi aiheutua päästöjä myös pölyn leviämisen tai maaperään kohdistuneiden päästöjen seurauksena. YVA-selvityksessä on syytä huomioida jätevesien lisäksi myös pölyn kulkeutuminen Suomen alueelle ja selvittää pölylaskeuman vaikutukset pitkällä aikavälillä.

Yhteisvaikutukset

Mikäli Hannukaisen kaivos saa vesi- ja ympäristöluvan ja Hannukaisen kaivos avataan, on Kaunisvaaran kaivoksen ja Hannukaisen kaivoksen yhteisvaikutus niin suuri, että se muodostaa merkittävän uhan Tornion-Muonionjoen vedenlaadun heikentymiselle ja vaelluskalakantojen säilymiselle. YVA-selvityksen aikana on arvioitava hankkeiden yhteisvaikutus. Rajajoki ei kestä kahta kaivosta.

Asiassa erityistä oikeudellista merkitystä on sillä, että Kaunisvaaran kaivoksen vesistövaikutukset kohdistuvat samalle Natura-alueelle kuin Hannukaisen kaivoshankkeessa. EU:n luontodirektiivi ja Suomessa kansallinen luonnonsuojelulaki (LSL 65 §) edellyttävät hankkeiden arviointia, mikäli ne ”joko

yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentävät valtioneuvoston Natura 2000-verkoston aluetta. Tältä osin yhteisvaikutusten arvioinnin tarpeesta ei ole asiassa epäselvyyttä. Ruotsin lainsäädäntö on käsityksemme mukaan tältä osin varsin yhtenevä sekä EU:n luontodirektiivin että kansallisen luonnonsuojelulain kanssa. Nämä kysymykset vaikuttavat merkittäväällä tavalla myös Kaunisvaaran YVA-arviointiin.

Esimerkiksi Hannukaisen lupahakemukseen liittyvän Natura-arvioinnin ajantasaisselvityksen mukaan yhteisvaikutukset on (aiemmissa Natura-arvioinneissa) laskettu mahdollisimman konservatiivisesti, eikä yhteisvaikutusten uudelleenarviointia nähdä tarpeelliseksi. Tämä yhteenveto on puutteellinen. Asiaan vaikuttaa myös se, että Ruotsin luonnonsuojelusta vastaava viranomainen Naturvårdsverket on 25.6.2018 käynnistänyt prosessin, jossa se vaatii Kaunisvaaran luvan perumista. Hakemuksessaan Ruotsin viranomainen mm. toteaa, ettei hankkeessa ole tehty lain edellyttämää Natura-arviointia, eikä tätä seikkaa ole myönnettyssä luvassa huomioitu. Merkilläpantavaa on, että prosessi on käynnistetty Ruotsissa jo 25.6.2018 eli huomattavasti ennen Hannukaisen Natura-ajantasaisselvityksen jättämistä. Asia on siis ollut tiedossa, mutta syystä tai toisesta sitä ei ole ajantasaisselvityksessä millään tavoin huomioitu. Päinvastoin, selvitys näyttää tältä osin perustuvan vanhentuneisiin ja myös virheellisiin käsityksiin, jotka eivät vastaa tosiasioita.

Lisäksi kiinnitämme huomiota EU:n vesipuitedirektiivin puutteelliseen huomiointiin, sillä Hannukaisen osalta Natura-selvityksessä ei ole riittävästi huomioitu vesipuitedirektiivin (VPD) velvoitteita, etenkin EUTI:n Weser-päätöksen (EUTI C-461/13) tulkintavaikutuksen jälkeen. Tämä seikka tulee riittäväällä tavalla huomioida kansainvälisessä YVA-arvioinnissa.

Muista huomionarvoisista yhteisvaikutuksista nostamme esiin Torniossa sijaitsevan Outokumpu Chrome Oy ja Outokumpu Stainless Oy ferrokromi- ja terästehtaan, joka on kenties merkittävin teollisuuskompleksi Suomen puolella. Sen jätevedet lasketaan Tornion edustan rannikkoalueelle. Typpikuormitus on peräisin pääosin ferrokromi- ja terästehtaan prosessivesistä. Typpikuormitusta tulee myös saniteettipuhdistamon jätevesistä ja teräsulaton jäähdytysvesistä. Kuormitusinventaarion perusteella seuraavat aineet ovat merkityksellisiä Tornionjoen vesienhoitoalueella: kadmium, lyijy, elohopea, nikkeli.

[file:///C:/Users/Sll%20Lappi/Downloads/LAPPI Tornionjoki VHS suunnitelma 2016 2021%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Sll%20Lappi/Downloads/LAPPI%20Tornionjoki%20VHS%20suunnitelma%202016%202021%20(1).pdf)

*Tuotannon loppuvaiheessa.

KUVAN LÄHDE Lapin kansa:

<https://www.lapinkansa.fi/lappi/kestaako-rajajoki-kaksi-kaivosta-hannukainen-lupaa-parempaa-jatevesien-kasittelya-kuin-laki-edellyttaa-ruotsalaiset-loperoita-200717401>

Yhteenveto

Olemme edellä esittäneet, että Suomen tulee osallistua Kaunisvaaran kaivoshankkeen YVA-menettelyyn, koska sen vaikutukset Suomeen ovat todennäköisesti merkittäviä ja myös moniulotteisia. Ottaen huomioon se, että Suomen puolella on vireillä samaan vesistöalueeseen vaikutuksiltaan kohdistuva Hannukaisen kaivoshanke, on näiden hankkeiden yhteisvaikutusten seuraaminen ja vaikutusten arviointi erittäin tärkeää. Kyse on viime kädessä unionioikeuden tehokkaan toimeenpanon valvonnasta ja biologisen monimuotoisuuden heikentymisen pysäyttämistä.

Lisätiedot

Pasi Kallio, ympäristöjuristi, pasi.kallio@sll.fi, 040 6719555

Otto Bruun, suojeluasiantuntija, otto.bruun@sll.fi, 040 6313399

Anna Bagge, toiminnanjohtaja, Lapin luonnonsuojelupiiri, lappi@sll.fi, 040 823 2443

Helsingissä 1. maaliskuuta 2019

Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Päivi Lundvall, toiminnanjohtaja

Harri Hölttä, puheenjohtaja

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri

Seppo Aikio, puheenjohtaja

Anna Bagge, toiminnanjohtaja

Lähteet:

Luonnonvarakeskus: https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2018/03/Biologiskt-underlag-Tornealven-2018_suomeksi.pdf

Bash, J., Berman, C. and Bolton, S. 2001. Effects of turbidity and suspended solids on salmonids (Report No. WA-RD 526.1). Seattle: Washington State Transportation Centre.

Sanders and Sprague, 1967: Effects of copper-zinc mining pollution on a spawning migration of atlantic salmon. Water Research. Vol 1: 419-432

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0043135467900516>)

http://www.vesiyhdistys.fi/pdf/Haitallisten%20aineiden_vaiikutuksista_kaloihin_Vuorinen.pdf